

MATERIAL INFORMATIV DIN CADRUL CAMPANIILOR DE EDUCAȚIE ANTICORUPȚIE

Principii de etică și integritate profesională

Principiul statului de drept este principiul pe baza căruia este consacrată supremația legii, toți cetățenii fiind egali în fața acesteia. Acesta are la bază respectarea drepturilor omului și presupune separația puterilor în stat. Constituția României consacră prin art.16, egalitatea cetățenilor în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, precum și dreptul de petiționare al cetățeanului, corelat cu obligația entităților publice de a răspunde la aceste petiții în termenele și condițiile stabilite prin legi (art 51);

Principiul bunei guvernări - Guvernul trebuie să realizeze o bună guvernare, astfel încât cetățenii să simtă că le sunt satisfăcute nevoile generale;

Principiul responsabilității, care impune obligația Guvernului de a formula politici publice și de a răspunde pentru eficiența și implementarea acestora, de a accepta și suporta consecințele neîndeplinirii acestei obligații;

Principiul prevenirii săvârșirii actelor de corupție – activitatea de prevenție este esențială, iar eradicarea corupției se poate realiza și prin utilizarea unor mijloace preventive. Astfel avem identificarea timpurie și înlăturarea în timp util a premiselor apariției faptelor de corupție și manifestarea de diligență în evaluarea partenerilor, agenților, contractorilor.

Principiul eficienței în combaterea corupției, care se bazează pe evaluarea continuă atât din punctul de vedere al rezultatelor concrete cât și al managementului organizațional;

Principiul cooperării și coerenței, în baza căruia instituțiile implicate în prevenirea și combaterea corupției trebuie să coopereze îndeaproape, asigurând o concepție coerentă asupra obiectivelor ce trebuie îndeplinite și a măsurilor ce urmează a fi luate;

Principiul transparenței, consultării societății civile și al dialogului social, care impune, pe de o parte, transparența procesului decizional, iar pe de altă parte consultarea membrilor societății civile în cadrul acestui proces. Creșterea transparenței în serviciile publice prin: dezvoltarea de instrumente și mecanisme specifice pentru asigurarea transparenței activității instituțiilor publice; implementarea și diseminarea standardelor referitoare la calitatea, condițiile și termenele prestării serviciilor publice; îmbunătățirea gradului de comunicare cu publicul precum și a colaborării inter și intra-instituționale; utilizarea noilor tehnologii ale informației în vederea creșterii transparenței serviciilor publice;

Principiul participării, care se asigură prin consultarea și participarea reprezentanților actorilor interesați în faza de concepție, elaborare și implementare a politicilor publice și a actelor normative.

Principiul simplificării procedurilor administrative, care presupune reducerea sarcinilor administrative în vederea reducerii riscului de corupție la nivelul administrației publice. Aceasta se poate face prin: analiza și revizuirea procedurilor interne în vederea eliminării suprapunerilor și procedurilor redundante de la nivelul fiecărei autorități și instituții publice vizate; analiza și eliminarea factorilor legislativi, organizatorici și tehnologici care limitează calitatea prestării serviciilor publice; elaborarea și actualizarea standardelor referitoare la calitatea, condițiile și termenele prestării serviciilor publice; dezvoltarea și implementarea unor sisteme de măsurare a satisfacției referitoare la calitatea, condițiile și termenele prestării serviciilor publice.

Principiul calității serviciilor, care presupune definirea unor norme calitative și cantitative, adaptate nevoilor actuale ale societății;

Principiul subsidiarității, potrivit căruia exercitarea competențelor se va face de către autoritatea administrației publice locale situată la nivelul administrativ cel mai apropiat de cetățean și care dispune de capacitatea administrativă necesară;

Principiul profesionalismului, potrivit căruia funcționarii publici au obligația de a îndeplini atribuțiile de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență și corectitudine. Printre domeniile prioritare vizate de Strategia națională anticorupție se regăsește și cel al transparenței, integrității și simplificarea procedurilor administrative. În cadrul acestuia obiectivele și direcțiile de acțiune stabilite sunt: Dezvoltarea sistemului de management al resurselor umane în vederea diminuării riscurilor asociate fenomenului de corupție se poate face prin: creșterea transparenței privind posturile vacante, publicitatea organizării concursurilor, condițiile de recrutare și selecție a personalului din sectoarele vizate de prezenta Strategie, referitor la recrutarea din sursă externă; creșterea transparenței posturilor vacante, a condițiilor generale și specifice utilizate în vederea ocupării posturilor prin publicitatea organizării concursurilor de promovare; dezvoltarea sistemelor de carieră în sectoarele vulnerabile la corupție prin dezvoltarea și implementarea ghidurilor de carieră; adaptarea programelor de formare profesională a personalului, în funcție de vulnerabilitatea la fapte de corupție specifice fiecărui domeniu și completarea modulelor de formare în mod corespunzător;

Principiul gestionării responsabile a riscurilor generate de comportamente lipsite de integritate este parte integrantă a procesului managerial la nivel de organizație

Principiul proporționalității în elaborarea și punerea în aplicare a procedurilor anticorupție presupune: elaborare, implementare, menținere proceduri eficiente, asigurarea proporționalității cu riscurile și vulnerabilitățile organizaționale, precum și dimensionare conform resurselor și complexității organizației.

Actorii integrității profesionale

Este vitală creșterea gradului de informare și conștientizare a publicului asupra riscurilor asociate corupției. Actorii interesați pot fi atât din societatea civilă cât și din instituții sau autorități publice prin:

- promovarea dialogului cu societatea civilă prin intensificarea implicării ei în proiecte și programe de conștientizare a riscurilor asociate faptelor de corupție;
- îmbunătățirea fluxului de informații către mass-media și public asupra activităților de prevenire și combatere a corupției;
- continuarea campaniilor de informare a publicului cu privire la drepturile și obligațiile ce îi revin în relația cu autoritățile și instituțiile publice în vederea stimulării unei atitudini civice anticorupție

Principalele instituții și autorități publice cu atribuții în prevenirea și/sau combaterea corupției

Agencia Națională de Integritate (A.N.I.) - a fost înființată în temeiul Legii nr. 144/2007; este o instituție specializată în verificarea averilor, conflictelor de interese și a respectării regimului incompatibilităților.

Direcția Națională Anticorupție (D.N.A.) - a fost înființată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002, la data de 1 septembrie 2002, prin reorganizarea Parchetului Național Anticorupție, ca structură specializată în combaterea infracțiunilor de corupție, în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Curtea de Conturi – este o instituție autonomă de control financiar, asupra modului de formare, administrare și de întrebuințare a resurselor financiare ale statului și ale sectorului public și funcționează în temeiul Legii nr. 94/1992.

Agencia Națională pentru Achiziții Publice (A.N.A.P.) - a fost înființată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 13/2015, ca instituție publică, în subordinea Ministerului Finanțelor Publice prin preluarea atribuțiilor, activității, a posturilor și a personalului de la Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice.

Consiliul Național de Soluționare a Contestațiilor (C.N.S.C.) - a cărei organizare și funcționare este reglementată de Legea Nr. 101/2016 din 19 mai 2016 privind remediile și căile de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor sectoriale și a contractelor de concesiune de lucrări și concesiune de servicii, precum și pentru organizarea și funcționarea Consiliului Național de Soluționare a Contestațiilor

Oficiul European de Luptă Antifraudă (O.L.A.F.) este un serviciu specializat din cadrul Comisiei Europene, care coordonează activitățile instituțiilor competente din Statele Membre, putând efectua, în același timp și controale pe teritoriul acestora. Departamentul pentru Lupta Antifraudă – DLAF asigură protecția intereselor financiare

ale Uniunii Europene în România. Departamentul are atribuția de control al fondurilor comunitare, fiind coordonatorul național al luptei antifraudă.

Direcția generală de integritate (DGI) din cadrul ANAF este responsabilă de prevenirea și combaterea administrativă a faptelor de corupție, controlul intern și asigurarea integrității profesionale a funcționarilor publici din ANAF. Agenția Națională de Administrare Fiscală derulează o campanie națională pentru conștientizarea modului în care faptele de corupție ne afectează în plan personal, economic și social. Campania este formată din două componente, care se adresează publicului larg pe de-o parte și personalului ANAF pe de altă parte.

Direcția Generală Anticorupție a fost înființată în baza Legii nr.161/2005 privind stabilirea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea corupției în cadrul Ministerului Administrației și Internelor. Direcția generală este structura Ministerului Afacerilor Interne, cu personalitate juridică, specializată în prevenirea și combaterea corupției în rândul personalului MAI, fiind organizată la nivel central și teritorial.

Activități și zone de risc ce discreditează integritatea

Identificarea și descrierea activităților și zonelor de risc constă în evidențierea amenințărilor și vulnerabilităților potențiale la corupție, a înlănțuirilor de evenimente care ar putea conduce la săvârșirea unei fapte de corupție, urmărind să confere vizibilitate problemelor potențiale înainte ca acestea să se transforme în probleme reale.

Identificarea riscurilor de corupție pe de o parte, poate fi identificare inițială a riscurilor, aceasta fiind caracteristică organizațiilor noi, celor care nu și-au identificat anterior riscurile într-o manieră structurată sau atunci când îndeplinirea unei noi activități este stabilită în sarcina acestora. Pe de altă parte identificare permanentă a riscurilor, este specifică acelor organizații în care managementul riscurilor de corupție este bine consolidat, aceasta fiind necesară pentru cunoașterea riscurilor care nu s-au manifestat anterior datorită contextului instituțional, a schimbării circumstanțelor în care se manifestă riscurile identificate anterior și pentru stabilirea riscurilor care s-au manifestat în trecut, dar care nu mai prezintă, în prezent, importanță ori pericol pentru organizație.

Vulnerabilitatea reprezintă o slăbiciune în sistemul procedurilor de planificare, desfășurare, asigurare logistică și control a activităților specifice care ar putea fi exploatată/speculată, traducându-se printr-o încălcare a legilor, ordinelor, regulamentelor, metodologiilor, procedurilor sau regulilor de desfășurare a activităților specifice. Mediile, persoanele sau categoriile de activități care se înscriu în categoria menționată mai sus constituie zonele vulnerabile la corupție ale instituției. Unele dintre aceste puncte vulnerabile pot fi eliminate ori limitate, dar în multe cazuri nu există modalități concrete de a le înlocui ori limita și atunci trebuie să ne orientăm atenția asupra supravegherii și gestionării acestora.

Identificarea zonelor vulnerabile la corupție se poate face utilizând următoarele proceduri:

- evaluarea cadrului normativ intern al instituției;
- interviuarea diferitelor categorii de manageri din cadrul componentelor instituției;
- consultarea structurilor de control și audit intern (acolo unde acestea există);
- analiza cazurilor actuale sau tipice de corupție comise de angajații instituției;
- evaluarea activității și a situațiilor specifice de muncă ale angajaților.

După identificarea unui risc de corupție, se face evaluarea acestuia luând în calcul totalitatea mecanismelor de concretizare, precum și relația cu alte zone de risc. Evaluarea riscurilor constă în evaluarea probabilității de materializare a riscului inerent, identificat și descris, în evaluarea impactului asupra obiectivelor (activităților, rezultatelor așteptate, prestației profesionale a personalului), în situația materializării riscului. Deasemenea, ea constă în aprecierea caracterului adecvat al măsurilor de control existente, pentru fiecare risc. Evaluarea eficienței măsurilor de control este un instrument util pentru detectarea, dintre cele care au fost planificate să fie implementate, a acelor care sunt sau nu efective. Totodată se face evaluarea nivelului expunerii la riscuri de corupție, ca o combinație între probabilitate și impact. Aceasta prezintă importanță numai înaintea producerii riscului, după apariția acestuia nemaifiind o incertitudine, ci un fapt împlinit. Gruparea riscurilor identificate în funcție de nivelul expunerii conduce la realizarea profilului de risc. Fiecare instituție, corespunzător specificului activităților sale, are propriul profil de risc. Clasificarea și ordonarea riscurilor în funcție de gravitatea expunerii, se face în vederea stabilirii priorității măsurilor necesare pentru prevenirea și controlul acestora.

Factorii de risc sunt:

- instabilitate legislativă (lipsa corelării actelor normative ce reglementează acest domeniu);
- ineficiența unora dintre structurile de cooperare locale și naționale;
- absența canalelor de informare continuă și eficientă;
- nivel scăzut al competiției intra și interinstituționale;
- salarizarea inadecvată;
- un sistem deficitar de selecție, evaluare și promovare a personalului;
- insuficiența controalelor interne (audit, corp de control);
- insuficiența campaniilor de prevenție, informare și conștientizare;
- lipsa unor proceduri obiective și transparente.